

اشاره

مقاله حاضر درباره نقشه و فرایند طراحی و تولید محتوای زبان آموزی برای کودکان پیش دبستانی در مناطق دوزبانه است. تهیه محتوا در پیش دبستان بر مبنای واحد کار با عنوان واحد یادگیری است که در این مقاله از روند و مراحل واحد یادگیری زبان آموزی که بر سه مرحله طراحی، تولید و ارزشیابی فعالیت‌های مربوط به یک واحد یادگیری مشتمل است.

فربده عصاره

الگوی تولید محتوا برای زبان آموزی کودکان مناطق دوزبانه

کلیدواژه‌ها:

طراحی، نقشه یادگیری، زبان آموزی، مناطق دوزبانه، طراحی، تدوین فعالیت‌های یادگیری و ارزشیابی از فعالیت‌های یادگیری.

مراحل تهیه و تدوین یک واحد یادگیری زبان آموزی

الف) طراحی

ب) تولید فعالیت‌ها

ج) ارزشیابی

مانند موضوع، اهداف، زمان، نوع فعالیت‌ها و بدنه محتوایی این فعالیت‌ها می‌اندیشید و پیش‌بینی‌هایتان را می‌نویسید و سازمان می‌دهید. در زیر به‌طور اجمالی درباره هر کدام از این عناصر صحبت می‌شود.

۱. انتخاب موضوع

هر واحد یادگیری از چند فعالیت یادگیری تشکیل می‌شود که دارای یک موضوع عام و گسترده مشتمل بر فعالیت‌های زیرمجموعه‌اش است. معمولاً، موضوعات گسترده به لحاظ ارتباطات واژگانی و معنایی با موضوعات زیرمجموعه‌اش کارآمدتر از موضوعات جزئی می‌باشند. موضوع هر واحد یادگیری بهتر است که از بافت و موقعیت محیط کودک برگرفته باشد؛ موقعیت‌هایی مانند بازار، مهمانی، خانه، کوچه، خیابان، مزرعه،

الف) طراحی و تهیه نقشه واحد یادگیری

طراحی تفکر پیش از عمل است. که معمولاً، هر کسی پیش از اقدام به عملی درباره آن می‌اندیشد و مقدمات، لوازم و روشی برای آن پیش‌بینی می‌کند. نقشه‌ای گاه ذهنی گاه عینی برایش طرح‌ریزی می‌کند سپس، به آن عمل مبادرت می‌ورزد. فرض کنید شما قصد برپایی یک مهمانی را دارید. طبیعی است که ابتدا به ویژگی‌ها و علائق مهمان‌هایتان می‌اندیشید و همین‌طور به امکانات و مدتی که برای طبخ غذاهای مدنظر لازم دارید. سپس، در پی تهیه خوراکی‌ها و ملزومات غذاها برمی‌آید. از کجا خرید کنید و نحوه طبخ آن‌ها چگونه باشد. به‌هر حال، پیش از برگزاری این مهمانی همه موارد ذکر شده و ذکر نشده دیگر را پیش‌بینی می‌کنید. بدیهی است چنانچه این اندیشه‌ها را بر روی کاغذ بیاورید، اجرای آن‌ها سهل‌تر می‌شود.

در واقع، برای طراحی و تهیه نقشه واحد یادگیری زبان آموزی در مناطق دوزبانه، مقدمات و ملزومات مورد نیاز آن را پیش‌بینی می‌کنید؛ یعنی به عناصری

پارک، روستا، مدرسه و مسجد که کودکان پیوسته با آن‌ها سروکار دارند.

در انتخاب موضوع و تهیه محتوا، لازم است معیارهایی از قبیل ویژگی‌های کودکان مانند سطح زبانی، شناختی، علایق و نیازهای آن‌ها در نظر گرفته شود. مثلاً، در حوزه درک زبان، عده‌ای در درک زبان فارسی توانایی اندکی دارند؛ عده‌ای دیگر دارای درکی بیشتر هستند یا ممکن است کامل از زبان فارسی باشند، ولی قادر به تولید زبان فارسی نیستند. در عوض، عده‌ای دیگر علاوه بر این درک، دارای درجاتی از توانایی تولید زبان فارسی نیز هستند که معمولاً در این مقوله نیز متغیرند. با توجه به این ناهمسانی در سطح زبانی برای تهیه محتوا در یک استان می‌توان میانگین سطح زبانی و شناختی کودکان را در نظر گرفت و به انتخاب موضوعات و تهیه محتوا مناسب پرداخت.

علاوه بر سطح زبانی و شناختی، در نظر گرفتن امکانات و فناوری‌های مورد دسترس در محیط‌های آموزشی و مهم‌تر، مدنظر داشتن شرایط اقلیمی، فرهنگی و اجتماعی برای انتخاب موضوع ضروری است. قلمرو جغرافیایی کودکان مخاطب در کدام بافت اجتماعی است؟ بافت روستایی، عشایری یا شهری. زیرا کودکان متعلق به این سه بافت ذهنیت و تجارب یکسانی ندارند. بنابراین بهتر است موضوع‌ها و محتواهای یادگیری بر مبنای ویژگی‌های اقلیمی، فرهنگی و اجتماعی کودکان باشد. چنانچه مخاطبان از هر سه بافت مذکور باشند؛ در این صورت، لازم است موضوعات واحدهای یادگیری از هر سه بافت روستایی، عشایری و شهری برگرفته باشند.

۲. انتخاب زیرمجموعه‌های موضوع واحد یادگیری ۳. اهداف

اهداف یک واحد یادگیری معمولاً از دو منبع گرفته می‌شود: نخست از اهداف راهنمای برنامه زبانی آموزشی مناطق دوزبانه و دوم از دل موضوع واحد یادگیری و نیز از اهداف یازده‌گانه مربوط به برنامه دوره آمادگی.

۳. تعیین چارچوب محتوایی

منظور از چارچوب محتوایی انتخاب واژگان، ساختارهای زبانی و کارکردهای زبانی در یک واحد یادگیری زبان آموزی است.

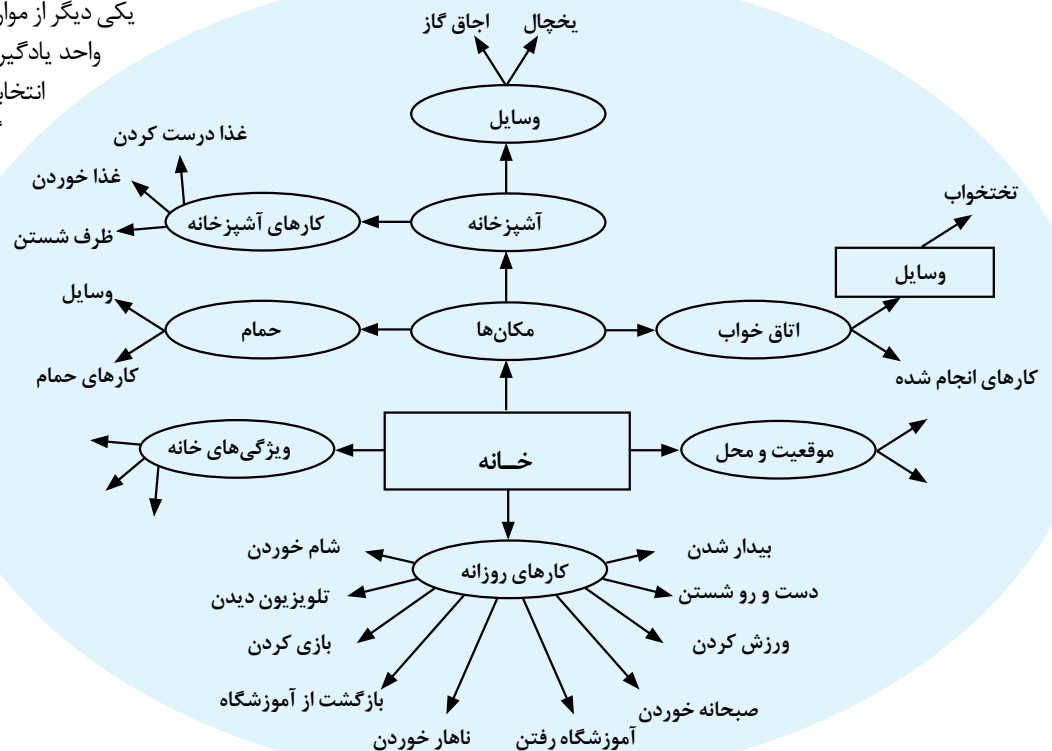
۴. انتخاب نوع فعالیت‌ها در یک واحد یادگیری

در طراحی یک واحد یادگیری زبان آموزی، بهتر است برای نوع فعالیت‌های یاددهی یادگیری نیز تصمیم‌گیری کنیم. مثلاً، از بین فعالیت‌های زیر تعدادی را انتخاب کنیم: قصه، بازی، نمایش، مکالمه (دونفره، چندنفره، تلفن کردن و...)، دیدن فیلم، فعالیت‌های علمی، حل مسئله (چیستان و...)، تصویرخوانی و صحبت درباره آن، نقاشی و کار دستی.

۵. در نظر گرفتن زمان

بدیهی است تعداد فعالیت‌ها با زمان اختصاصی واحد یادگیری بستگی دارد؛ مثلاً، این واحد یادگیری برای چه مدت زمانی است؟ یک هفته، ده روز، چهار روز یا...؟ لازم است مدت در نظر گرفته شده با حجم مطالب، سطح دشواری فعالیت‌ها و نیز سطح زبانی و شناختی کودکان متناسب باشد.

یکی دیگر از مواردی که خوب است در طراحی واحد یادگیری در نظر گرفته شود، زبان انتخابی برای فعالیت‌هاست که کدام گونه گفتاری یا نوشتاری زبان در نظر است.

انتظارات و چارچوب محتوایی در یک واحد یادگیری زبان آموزی در مناطق دوزبانه
 موضوع واحد یادگیری: نوع فعالیت‌ها: زمان:

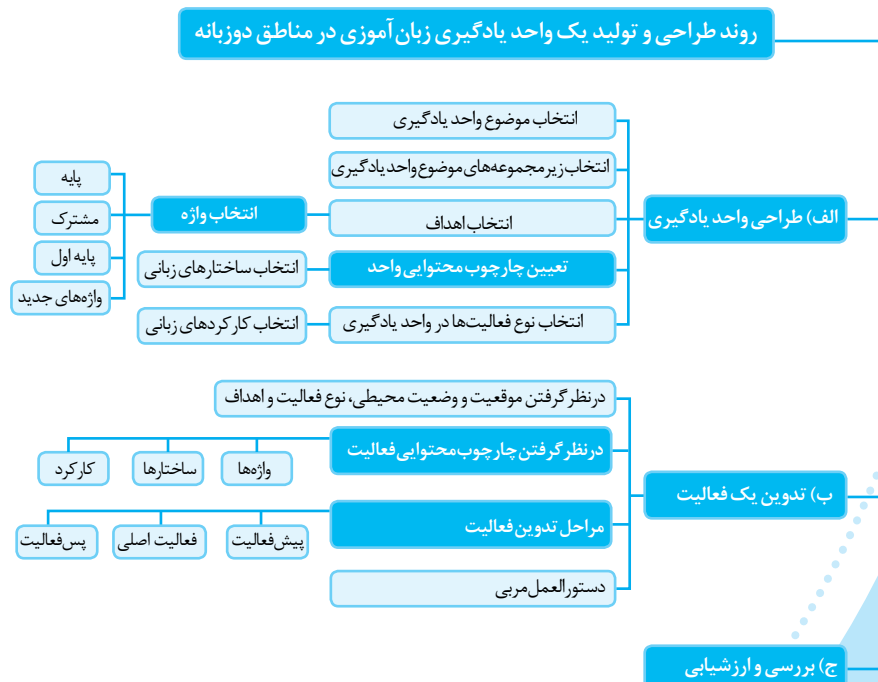
اهداف	واژه‌ها			ساختارهای زبانی	کارکردهای زبانی
	واژه‌های پایه	واژه‌های مشترک	واژه‌های پایه اول		

در نهایت، موارد پیش‌بینی شده مر تبط با عناصر مذکور را در جدولی تنظیم می‌کنیم.
 ۷. استفاده کنندگان دیگر شرح داده می‌شود. عنوان فعالیت.

ب) تدوین فعالیت

- بعد از طراحی چارچوب محتوایی یک واحد یادگیری، نوبت به تدوین محتوا در فعالیت‌ها می‌رسد. برای هر فعالیت نیز در نظر گرفتن موارد زیر ضروری است.
- انتخاب اهداف. از میان اهداف در نظر گرفته شده در واحد یادگیری اهدافی را برای فعالیت مورد نظر انتخاب می‌شود.
 - نوع فعالیت.
 - در نظر گرفتن موقعیت محیطی.
 - چارچوب محتوایی فعالیت از قبیل واژه‌ها (واژه پایه، مشترک، پایه اول و جدید) ساختارها و کارکردهای زبانی.
 - زمان اجرای فعالیت.
 - دستور العمل مربی در هر کدام از مراحل فعالیت و نحوه اجرای آن‌ها برای مربیان و

مراحل طراحی و تولید یک واحد یادگیری در یک نگاه

آیا محتوای فعالیت‌ها اهداف در نظر گرفته شده را محقق می‌کند؛ آیا واژه‌ها، ساختارها و کارکردهای زبانی مندرج در جداول چارچوب محتوا و انتظارات مربوط به واحد یادگیری و فعالیت‌ها در محتوای فعالیت‌ها به کار رفته است؛ برای آموزش آن‌ها تمهیداتی در نظر گرفته شده است؛ آیا چارچوب محتوایی در نظر گرفته شده با کودکان مخاطب مناسب است؛ آیا زبان مورد استفاده در فعالیت‌ها یک زبان طبیعی و برگرفته از زندگی کودکان مناطق دوزبانه مورد نظر است؛ آیا فضا و امکانات متناسب است؛ آیا کودکان در فعالیت‌ها به خوبی مشارکت داده شده‌اند؛ آیا محتوای فعالیت با موضوع واحد یادگیری تناسب دارد؛ آیا در هر فعالیت هر سه مرحله آن با هم هماهنگ هستند و آیا از زبان طبیعی و واقعی استفاده شده است؟